

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ
NUTARIMAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO ĮSTATYMO NR. I-1489 2, 4, 40 IR 70
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2680

2023 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2023 m. gegužės 15 d. sprendimo Nr. SV-S-930 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 2 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 2, 4, 40 ir 70 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-2680 (toliau – Įstatymo projektas), tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui tobulinti Įstatymo projektą pagal šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Įstatymo projekte apibrėžiant mokymo(si) programinės įrangos sąvoką yra siekiama programinę įrangą, naudojamą ugdymo procese, susieti su mokyklose įgyvendinamomis bendrosiomis programomis, tačiau toks apibrėžimas susiaurina technologinius sprendimus, kurie gali būti apibrėžiami kaip mokymo(si) programinė įranga. Pavyzdžiui, mokyklos naudoja kompiuterinius įrankius ir programinę įrangą mokinių mokymosi pasiekimams įsivertinti ir (ar) mokymosi patirtims reflektuoti, karjerai planuoti ir šie įrankiai ar programinė įranga nebūtinai yra susieta su konkrečiu mokomuoju dalyku, ji gali būti skirta ir konkrečioms tarpdalykinėms temoms mokyti(s) arba ugdomosioms veikloms atlikti. Taip pat apibrėžime vartojamas žodžių junginys „interaktyvi kompiuterinė“ yra perteklinis, nes visa programinė įranga yra interaktyvi, o programinė įranga kaip kompiuterinės sistemos veikimo logika ar kalba yra naudojama įvairiuose įrenginiuose.

Atsižvelgdami į išdėstytus argumentus, siūlytume Įstatymo projektu keičiamo Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 2 straipsnio 16¹ dalį išdėstyti taip:

„16¹. Mokymo(si) programinė įranga – tai programinė įranga, naudojama ugdymo turiniui kurti, tvarkyti, atvaizduoti, mokymo(si) tikslams pasiekti.“

2. Mokymo(si) priemonės yra spausdintos (vadovėliai, pratybų sąsiuviniai, knygos, plakatai ir pan.), skaitmeninės (skaitmeniniai vadovėliai, skaitmeniniai žemėlapiai, mokymosi platformos, kuriose galima atlikti pateiktas užduotis ir pan.) ar suskaitmenintos (spausdinto vadovėlio elektroninė versija, kurią galima tik perskaityti ir pan.), todėl skaitmeninė mokymo(si) priemonė yra mokymo(si) priemonė, pažymint jos formą. Skaitmeninės mokymo(si) priemonės apima ir mokymo(si) programinę įrangą, kuri leidžia skaitmeninėje aplinkoje skatinti mokinio dalyvavimą, bendradarbiavimą, teikti grįžtamąjį ryšį, stebėti pažangą ir pan. Skaitmeniniai yra vadovėliai, pratybų sąsiuviniai, knygos, albumai, žemėlapiai, mokymosi platformos ir kitos priemonės, todėl įvertinant, kad rinkoje nuolat atsiranda ir specialiai švietimui kuriami įvairūs skaitmeniniai produktai, apibrėžiant skaitmeninės mokymo(si) priemonės sąvoką, svarbu įvardinti jos savybes ar formas, nevardinant pačių skaitmeninių mokymo(si) priemonių.

Atsižvelgdami į išdėstytus argumentus, siūlytume Įstatymo projektu keičiamo Švietimo įstatymo 2 straipsnio 25¹ dalį išdėstyti taip:

„25¹. Skaitmeninė mokymo(si) priemonė – tiesiogiai ugdymui naudojama mokymo(si) priemonė, apimanti mokymo(si) programinę įrangą.“

3. Švietimo įstatymo 40 straipsnio 3 dalies nuostatos įpareigoja švietimo, mokslo ir sporto ministrą nustatyti vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašą. Kadangi vadovėliai ir mokymo priemonės yra tiek skaitmeniniai, tiek

suskaitmeninti, tiek spausdinti, todėl, siekiant užtikrinti visų ugdymo procese naudojamų vadovėlių ir mokymo priemonių kokybę, turi būti nustatyti reikalavimai visų tipų vadovėliams ir mokymo priemonėms.

Atsižvelgdami į išdėstytus argumentus, siūlytume Įstatymo projektu keičiamo Švietimo įstatymo 40 straipsnio 3 dalį išdėstyti taip:

„3. Švietimo, mokslo ir sporto ministras tvirtina bendrojo ugdymo dalykų spausdintų, suskaitmenintų ir skaitmeninių vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašą, nustatyta tvarka derina sveikatos apsaugos ministro tvirtinamas mokyklų higienos normas.“

4. Švietimo, mokslo ir sporto ministro tvirtinamoje lietuvių kalbos ir literatūros bendrojoje programoje, kuri pradėta įgyvendinti nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. nelyginėse klasėse, o nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. bus įgyvendinama visose klasėse, iš dalies atsisakyta privalomų literatūros kūrinių sąrašų. Mokytojui yra pateikiami rekomenduojami analizuoti autoriai, tačiau taip pat paliekama teisė pasirinkti kitus autorius ir jų kūrinius nagrinėjamai temai atskleisti. Todėl patvirtinus siūlomą reglamentavimą bus neaiški privalomų literatūros kūrinių samprata ir poreikio apimtis. Be to, mokyklas įpareigojus užtikrinti mokinio teisę nemokamai naudotis privalomais literatūros kūriniais, mokytojo galimybes parinkti mokymo turinį, atsižvelgiant į mokinių poreikius ir galimybes, mokymosi stilių skirtumus, socialinį ir kultūrinį kontekstą, nepagrįstai ribos mokyklos bibliotekos fondas, nors mokiniai gali naudotis visų viešųjų bibliotekų teikiamomis nemokamomis paslaugomis.

Švietimo įstatymo 70 straipsnio 3 dalis nustato, kad mokinsys, kuris mokosi pagal pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, vadovėliais naudojasi nemokamai. Seimo nario pasiūlymas, kad „mokinsys, kuris mokosi pagal pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas vadovėliais ir privalomais literatūros kūriniais naudojasi nemokamai“, pareikalautų papildomų valstybės biudžeto lėšų (4,614 mln. Eur kasmet) ir, priešingai nei teigiama Įstatymo projekto aiškinamajame rašte, dabar skiriamų lėšų šio pasiūlymo įgyvendinimui nepakaks. Lėšų poreikis apskaičiuotas numatant, kad vienam mokiniui kasmet skiriama lėšų bent vienai grožinės literatūros knygai įsigyti. Vidutinė grožinės literatūros knygos kaina apskaičiuota atsitiktinu būdu elektroninėse knygynų parduotuvėse atsirinkus šimtą vaikams ir paaugliams skirtų grožinės literatūros knygų. Be to, Įstatymo projekte numatytas jo įsigaliojimo terminas šiuo metu yra neaktualus, nes jau yra praėjęs. Tačiau Įstatymui įgyvendinti reikalingos papildomos valstybės biudžeto lėšos turi būti numatytos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme. Priešingu atveju reguliavimas neatitiktų Lietuvos Respublikos Konstitucijos, nes Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad „įstatymų leidėjas negali sukurti tokios teisinės situacijos, kai išleidžiamas įstatymas arba kitas teisės aktas, kuriam įgyvendinti reikia lėšų, bet tokių lėšų neskiriama arba jų skiriama nepakankamai“ (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas, bylos Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03), kad „teisės norma, kuria valstybė prisiima atitinkamą įsipareigojimą, <...> turi būti paremta materialiniais ir finansiniais ištekliais“ (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 12 d. nutarimas, bylos Nr. 8/96).

Įstatymo projektu keičiamo Švietimo įstatymo 70 straipsnio 3 dalyje taip pat siekiama nustatyti valstybės pareigą mokinius skaitmeninėmis mokymo(si) priemonėmis aprūpinti nemokamai. Nuo 2021 m., atsižvelgiant į valstybės finansines galimybes, bendrojo ugdymo mokykloms yra skiriamos lėšos skaitmeninio ugdymo plėtrai (2021 m. skirtai 10 Eur vienam mokiniui metams, 2022 m. skirta 30 Eur vienam mokiniui metams, 2023 m. – 10 Eur vienam mokiniui metams). Mokyklos, atsižvelgdamos į turimas skaitmenines mokymo(si) priemones, informacinių komunikacijų technologijų įrangą, mokinių poreikius, mokytojų kvalifikaciją, mokyklos specifiką, savarankiškai sprendžia, kam ir kiek lėšų panaudoti. Remiantis Nacionalinės švietimo agentūros atliktos apklausos duomenimis (apklausoje dalyvavo 873 bendrojo ugdymo mokyklos), 2022 m. skaitmeninio ugdymo plėtrai bendrojo ugdymo mokyklos išleido 9,210 mln. Eur. Iš šios sumos 42,6 proc. lėšų buvo skirta kompiuteriams įsigyti, 40,9 proc. – skaitmeniniam ugdymo turiniui įsigyti (licencijoms), 13,5 proc. – kitai technikai įsigyti. 3 proc. lėšų buvo

panaudota mokytojų mokymams, juose iš viso dalyvavo 9 392 mokytojai. Nacionalinės švietimo agentūros apklausoje dalyvavusios bendrojo ugdymo mokyklos nurodė už 3,76 mln. Eur įsigijusias 65 mokamas skaitmenines mokymo(si) priemones. Populiariausios – „EDUKA klasė“, kurios įsigyta daugiau kaip 160 tūkst. licencijų, ir „EMA elektroninė mokymosi aplinka“ – daugiau kaip 95 tūkst. licencijų. Taip pat bendrojo ugdymo mokyklose naudotasi daugiau kaip 441 tūkstančių nemokamų skaitmeninių mokymo(si) priemonių licencijų.

Įstatymo projektu keičiamo Švietimo įstatymo 70 straipsnio 3 dalyje siūloma suteikti įgaliojimus švietimo, mokslo ir sporto ministrui nustatyti mokinio, kuris mokosi pagal pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas, naudojimosi skaitmeninėmis mokymo(si) priemonėmis nemokamai tvarką. Šiuo metu vadovėlių ir mokymo(si) priemonių, kuriomis aprūpina mokyklą, naudojimosi tvarka nustatoma mokyklos lygmeniu, numatant mokinių ir jų tėvų (globėjų, rūpintojų) pareigas tiek mokyklos vidaus teisės aktuose, tiek mokymosi sutartyse. Esamas šio klausimo reguliavimas atliepia konkrečios mokyklos bendruomenės poreikius ir galimybes, sudaro prielaidas kiekvienam mokytojui priimti sprendimus dėl mokymo(si) priemonių, įskaitant ir skaitmenines, reikalingumo ir tinkamumo konkrečios pamokos tikslams pasiekti. Skaitmeninių mokymo(si) priemonių naudojimosi tvarkos nustatymas nacionaliniu lygmeniu ribos mokytojo teisę pasirinkti pedagoginės veiklos būdus ir formas, kaip tai numato Švietimo įstatymo 49 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatos. Todėl siūlymas įtvirtinti nuostatą, kad švietimo, mokslo ir sporto ministras nustato skaitmeninių mokymo(si) priemonių naudojimosi nemokamai tvarką yra netikslingas ir neatitinka Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 1 punkte nurodyto tikslingumo principo, reiškiančio, kad teisės akto projektas turi būti rengiamas ir priimamas tik tuo atveju, kai siekiamų tikslų negalima pasiekti kitomis priemonėmis.

Taip pat Įstatymo projektu keičiamo Švietimo įstatymo 70 straipsnio 3 dalyje iš mokymo(si) priemonių pagal jų formą yra išskiriamos tik skaitmeninės mokymo(si) priemonės, kuriomis mokiniams turi būti sudarytos galimybės naudotis nemokamai. Toks vienos formos mokymo(si) priemonių išskyrimas nėra pagrįstas, nes visos mokymo(si) priemonės yra reikalingos šiuolaikiškam mokinio ugdymui(si). Taip pat skaitmeninės mokymo(si) priemonės gali būti individualios, kurias ribotą laiką naudoja mokinys, mokydamasis konkrečioje klasėje, ir kurios yra skirtos jo įgytoms žinioms ir (ar) gebėjimams įtvirtinti. Įstatymo projektu keičiamo Švietimo įstatymo 70 straipsnio 3 dalyje siūlomas reguliavimas neatitinka Švietimo įstatymo 70 straipsnio 5 dalies, kurioje numatyta, kad individualiomis mokymosi priemonėmis (pratybų sąsiuviniais, rašymo priemonėmis, skaičiuotuvais ir kitomis), mokinių aprūpina tėvai (globėjai, rūpintojai).

Atsižvelgdami į išdėstytus argumentus, siūlytume Švietimo įstatymo 70 straipsnio 3 dalies nekeisti.

Ministras Pirmininkas

Švietimo, mokslo ir sporto ministras